

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 3. error h[a]eresis sit ne ide[m] in iure.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

rationem accepit, aut aliud quid circa sacramentorum ritus, aut res alias ecclesiasticas ad cultum diuini spectantes desumpserit; id pro catholica veritate sumendum est, atque ita custodiendum ac si in ipsis sacris litteris esset expressum: quoniam Apostolica traditiones inconcussam inuiolabilemque habent auctoritatem, ut dixi supra p. 1. Super. c. cum Marthg.

6. Regula.

De antiquitate & origine traditionum. Apostolicarum grauius differit more suo Melchior Canus lib. 1. c. 3. de locis theologis, ea nos qui catholicis scribimus, libenter omittimus, summam in tradentes quae ad praesens institutum attingunt. Sciendum ergo est non omnia, quae ad doctrinam Christianam pertinent, neque ab initio nascentis Ecclesiae, neque nunc esse literarum sacrarum mandata monumentis; nam perpetuam Beatæ Mariæ virginitatem, & parvulorum baptismum, & sexcenta alia huiusmodi, quae longum esset commemorare non habemus expressa in sacris litteris: ceterum ita certa fide recipiuntur à catholicis, ut conuentionum dogmatum auctores catholica Ecclesia haereticos iudicauerit.

7. Regula.

Sit sexta regula: Quodcumque fidei dogma, quod vel Ecclesia habuerit, vel concilium auctoritate Patrum roboratum ediderit, vel etiam summus Pontifex Romanus fidelibus praescripserit, perinde nobis id pro catholica veritate habendum est, ut contraria sententia haeretica censetur hac regula apertissima est ex superioribus: cum enim Ecclesia in his errare non possit, nec concilium auctoritate Patrum confirmatum, nec summus Romanus Pontifex iudicialiter definiens plane consequitur id esse haeticum, quod hinc reperitur contrarium: exempla ad illustrandam hanc regulam satis abunde sunt in superioribus tradita.

Sit septima regula: Si Ecclesia Concilium, aut sedes Apostolica vel etiam sancti Patres, vna uoce & consensu aliquam theologiae conclusionem fecerint, & fidelibus praescripserint; hac veritas catholica putanda est, & qui ei aduersabitur, haeticus censendus est. Voco autem theologiae conclusionem eam, quae principijs huius facultatis theologiae certa & firma consecutione deducitur. sit exemplum: sexta generalis synodus actione 4. & actio 17. duas in Christo voluntates statuit item operationes duas, diuinam vnam, humanam alteram, tum ex illo Matth. 26. Non sicut ego volo, sed sicut tu uis, tum ex eo quod Christus Deus est, & homo perfectus. Eodem quoque modo concilium Lugdunense sub Gregorio decimo, & refertur in c. fidei. de sum. Trinit. & fide catho. lib. 6. theologica ratione demonstrauit, Spiritum sanctum ex Patre & Filio procedere, non tamquam ex duobus principijs, sed tanquam ex vno, nec duabus spirationibus, sed vna tantum. Pari ratione Innocentius tertius in concilio Lateranensi c. 1. & refertur in cap. firmiter. extra de sum. Trinit. & fide catho. syllogismo theologico conclusit aduersum Abbatem Ioachim, essentiam diuinam nec genitam esse, nec generare. Ergo quidquid ratione theologica ex principijs theologiae bona consecutione collectum fuerit, eo modo quo dictum est, id pro catholica ueritate habendum est, & contrarium haeticum putandum est.

Regula.

Sit iam tandem octaua & vltima regula: quam Melchior Canus praecitato lib. 12. ca. 7. nimis forte

A seuam posuit, dicens: Si scolastici theologi aliqui itidem conclusionem firmam, & stabilem vno ore omnes statuerint, atque ut certum theologiae decretum fidelibus amplectendum constiterit & perpetuo docuerint, illam ut catholicam veritatem fideles sane amplectantur. haec enim ille. exemplum est: Christi animam quam primum fuit creata & corpori infusa, Deum aperte vidisse docem scolasticos Doctores vno assensu; unde autem hoc sibi persuaserint, non est facile docere: contrarium ergo asserere haeticum putandum est. Haec est doctrina vniuersalis, quam penitus approbare non audeo: neque enim satis aperte video, unde theologi scolastici tantam habeant auctoritatem, ut communis eorum sententia ita statuatur catholicas veritates, ut contrariae assertiones haereses sint censenda: nisi dicamus hanc concordem eorum & penitus consentientem sententiam in Spiritum sanctum esse referendam, qui concordiam eorum interius ad ita vniuersim sentienda moueat, quod forte nemini catholico videbitur absurdum.

Dicit hic forte quispiam, cur cum Eymérico non adduxerim aliam regulam, quae videlicet catholice veritates dicuntur illae, quae in articulis fidei continentur, quibus contrariae assertiones sunt haereses manifestae, cum auctor in hac quaestione id recensit, at in primo loco quasi praecipuum, sibi. Vel quia est contra aliquem fidei articulum? Sed is intelligat, nos regulas in his praescripsisse, quae magis difficilia sunt: nam in claris, & apertis nullum nostrum praecceptum est. Quis enim catholicus non videt apertissime, ipsos fidei articulos, qui sunt prima principia, & Christianae religionis fundamenta, manifestissime praese ferre catholicae veritatis iudicia, & contrarias falsitates apertissimas haereses esse.

QVÆSTIO. III.

D Error & haeresis sint ne idem in iure.

SVMMARIVM.

- 1 Error latius patet, quam haeresis.
- 2 Error in fide, & haeresis pro eodem in iure sumuntur.

Etiam quaestio est: Haeresis & error in iure si idem sunt.

1 Ad hanc respondendum, quod licet error sit in plus, quam haeresis, & haeresis in minus: quia omnis haeresis est error, & non omnis error est haeresis: licet omnis haeticus est errans, & non omnis errans est haeticus.

2 Tamen error ad ea quae sunt fidei contra dictum, & determinatum: ut pote error in fide, & haeresis sumuntur pro eodem in iure, ut patet de sum. Trinit. & fide catho. in 6. c. fidei. & eod. tit. in clem. c. fidei. vbi errores sumuntur pro haeresibus. Et et tit. de haere. in clem. c. Ad nostrum. vbi improbatur nouem errores, qui haereses clare sunt. Et in extrauag. domini Ioan. xii. quae incipit, Vas electionis. vbi reprobat tres errores, qui sunt graues haereses, & manifestae. Et praeterim hoc patet eod. tit.

tit. de heret. cap. Ad abolendam. §. presenti. vbi dicitur sic:

Presenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque manifeste fuerint in hæresi deprehensivi clericus est, vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis prerogativa nude tur: & sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiastico, secularis relinquatur arbitrio Potestatis, animaduersione debita puniendus; nisi continuo post deprehensionem erroris, ad fidei catholicæ unitatem sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium Episcopi regionis publicè consenserit abiurare, & satisfactionem congruam exhibere. Laicus autem nisi (prout dictum est) abiurata hæresi, & satisfactione exhibita, confestim ad fidem confugerit orthodoxam, secularis iudicis arbitrio relinquatur; debitam recepturus pro qualitate facinoris ultionem: & intra illos quoque qui post abiurationem erroris, vel postquam se, ut diximus, proprii antistitis examinatione purgauerint, deprehensivi fuerint in abiurata hæresi recidisse; seculari iudicio sine ulla penitus audientia decernimus relinquendos.

Ex his verbis patet, quod idem prius uocatur hæresis, post error, & econuerso.

COMMENT. XXVIII.

Duæ sunt assertiones. Prima est: Error latius patet quam hæresis. Secunda: Error contractus ad materiam fidei, idem est cum hæresi.

a Ad hanc respondemus, quod licet error sit in plus quam hæresi, &c. Et ratio est, quoniam error est genus, sub quo omnes falsorum dogmatum species continentur, quibus cum defunt illæ conditiones, quæ ad hæresim constituendam exiguntur, errores sunt at hæreses non sunt. multæ enim sunt falsæ propositiones: quæ hæreses dici non debent, cum nullo modo fidei pertinet ita non omnis falsitas aut error, si id opponatur, ita ut hæresis sit: multis namque falsis assertionibus assentiri possimus cum errore, sine peccato tamen; at hæresi sine grauissimo crimine nullus unquam assentiri potest, ad quod extat insignis diuisi Augustini locus in Enchiridio ad Laurentium, c. 11. in hæc verba: In quibusdam autem reb. nihil interest ad capeendum Dei regnū vtrum credatur, an non: uel vtrum vera siue sint siue putentur an falsa: in his errare, id est, aliud pro alio putare, non arbitrandum est esse peccatum: aut illi est minimū esse atque leuissimum. Postremo quaecūque illud, & quantum eunquē fit ad illam viam nō pertinet, qua imus ad Deum, quæ via fides est Christi: quæ per dilectionem operatur. neque enim ab hac via deuiabat in geminis filiis gratus ille parentibus error: aut ab hac via deuiabat Apostolus Petrus quando se existimāsum videre, aliud pro alio sic putabat, ut a cor-

porum imaginibus, in quibus se esse arbitrabatur, vera in quibus erat corpora non dignosceret: nisi cum ab illo angelus, per quē fuerat liberatus, abscissit. Aut ab hac via deuiabat Iacob Patriarcha quando viuētem filiū a bestia credebatur occisum. In his, atque huiusmodi falsitatibus, salua fide, quæ in Deo nobis est, fallimur: & via non relicta, quæ ad illum nos ducit, erramus. Qui errores etiam si peccata non sunt, tamen in malis huius uitæ deputandi sunt quæ ita subiecta est vanitati, ut approbentur hic falsa pro veris, respiciuntur vera pro falsis, teneantur incerta pro certis. Quamuis enim hæc ab ea fide absint per quæ ad veram, certamque atque æternam beatitudinem tendimus; ab ea tamen miseria non absint, in qua adhuc sumus nullo modo quæ prope falleremur in aliquo, vel animi vel corporis sensu, si iam vera illa atque perfecta felicitate frueremur. hætenus Augustinus. Qui plane insignis locus lucē affert huic quæstioni, quæ apertissime docemur, nō omnem falsam assertionem, aut errorem hæresim esse dicendum. Idem tradunt Repertorium Inquisitorum verbo error. Alfonso Castrius lib. 1. c. 1. de iusta heret. puniō. Ioannes Roias tracta. de heret. p. 1. nu. 4. 66. & sequen. Est autem errare aliud pro alio credere, ut cōstat ex precitata sancti Augustini auctoritate, & refertur in cap. in quibus. 22. q. 2.

b Tamen error ad ea quæ sunt fidei contractus, &c. quia tunc desinit esse genus & sumit naturam vnus particularis speciei, & hoc casu error, hæresis sunt nomina penitus synonyma. & loca citata ab Æmerico probant eleganter hanc sententiā. eum sequitur penitus Ioan. Roias tract. de heret. par. 1. nu. 478. nec dissentit Cardinalis Turrecremata in sum. de Eccle. lib. 4. par. 2. c. 1. & 11. & Albeuinus tracta. de agnos. assertio. quæst. 1. nu. 1. & sequent.

Iam error quando omnino accipitur pro hæresi, antecedentia & consequentia facile commostrarunt, ut in his locis ab auctore citatis: nam aliās error siue propositio erronea, & hæresis, inter se plurimū differunt: propositionum enim in fide peccantium varij sunt gradus, heretica, de qua dictum est præsertim cōmentario superiori, erronea, sapiens hæresim in fide peccantium aurium offensiuam, temerariam, scādaloſam, bonis moribus contrariam, blasphemam, schismaticam, seditionosam, iniuriosam, hereticis fauens, & si quæ sunt similes, quarū cognitio valde est Inquisitori necessaria, et a Theologis magna ex parte petenda, quorū est propositiōnū qualitates & gradus diiudicare & expedere, de quibus singillatim hic mihi erat agendum: quoniam nusquam fortassis est in hoc libro locus commodior. ceterum breuitas me hæc omittere cōpellit: interim fontes unde hæc cognitio petatur, indicabo. videto ergo Turrecrematam in sum. de Ecclesia, lib. 4. par. 2. cap. 11. Albertinum tract. de agnos. assertio. q. 6. Melchiorem Canum lib. 12. c. 11. de locis Theologicis. Alfonso Castrius l. 1. c. 3. de iusta heret. puniō. Simancam de catho. inst. tit. 54. eundem in Echyridio uiolatæ religionis, tit. 24. & alios.

Earum fit mentio in concilio Cōstantiensi, sessio. 15. tit. de sententia contra Joānem Hns, & in Bulla Martini quinti approbatoria condemnationis Ioānis

ad. 12.
Gen. 37.

Gradus varii propositionū

nis Uvicleff, & Joannis Hus, que habetur in ul-
tima sessione eius concilij, & in Bullario litterarum
Apostolicarum pro officio sanctissime Inquisitionis
que in fine huius voluminis referuntur.

An autem error, & heresis pro eodem penitus su-
mantur in formula aburationis, qua utitur sacrum
tribunal sancte Romanæ & generalis Inquisitio-
nis, declarari hoc loco poterat, nisi animadvertisset
commodiorem occasionem offerri infra parte 3. su-
per quarto vel quinto modo processum fidei termi-
nandi, ubi de dubitatione tractabitur.

Q V Æ S T I O IIII.

De erroribus Philosophorum
priscorum.

S Y M M A R I U M.

- 1. Errores plurium Philosophorum in genere.
- 2. Aristotelis errores in specie.
- 3. Errores Averrois.
- 4. Errores Anicenne.
- 5. Errores Algazelis.
- 6. Errores Rabbi Moyfis.

Quarta questio est: Hæreses, & erro-
res antiquorum Philosophorum
qui sunt? Ad hanc respondemus,
quod antiqui Philosophi, ut Plato-
nici, Stoici, Pythagorici, Epicurei,
in generali & Aristoteles, & Peripatetici, Auer-
roes, Anicenna, Algazel, Alchindus, & Rabbi
Moyfes in speciali multos errores, & hæreses cõ-
tra fidem sanctam multos posuerunt: quod pa-
tet, prosequendo ut sequitur.

- 1. Isti posuerunt, quod Deus est creator anima-
rum, sed Angeli sunt creatores corporum.
- 2. Item, quod anima defunctorum post multo-
rum annorum curricula circulariter in diuer-
sa corpora reuertuntur.
- 3. Item, quod anima cuiuslibet hominis tandiu
est in corpore, quamdiu mansura est in corpore
ex decreto nature.
- 4. Item, posuerunt, quod omne peccatum est
uniforme, & æquale: unde sic nocens est ille, qui
paleas furatus fuerit, sicut qui aurum, vel argen-
tum, & non plus neque minus: quia non res, sed
animus crimen facit.
- 5. Item, quod anima ¶ simul cum corpore mo-
ratur, atque perit.
- 6. Item, continentiam negant esse virtutem,
asserentes, quod castitas non est virtus.
- 7. Item, quod homines non sunt æterni, etiam
quod ad animam: asserunt tamen quod gloria æ-
terna est ab hominibus affectanda.
- 8. Item, posuerunt, eorum aliqui, ut Melissus,
Cicero, atque Varro mentem esse Deum luci-
dum.
- 9. Item posuerunt, animum esse ¶ Deum com-
morantem in omnibus.

† Vide Fede-
rici de Senis
conf. siue q.
152.

† Al. ita: esse
Deum in om-
nibus.

10. Item posuerunt, non totam animam esse
æternam, sed vnam particulam esse æternam &
maiores, aliam vero temporalem.

11. Item posuerunt, quod mundus non regitur
ulla diuina prouidentia.

12. Item quod res qualibet ex atomis, corpori-
bus minutissimis constituitur, & quando atomi
diuiduntur, res corrumpitur: & quando vnian-
tur, generatur.

13. Item, voluptatem corporum asserunt sum-
mum bonum.

14. Item, Deum nihil agere asserunt.

15. Item, quod anima nihil aliud est, quam cor-
pus; & mortuo corpore, & anima moritur con-
sequenter.

Iste sunt hæreses, & errores
Aristotelis.

Iste ponit monum non incepisse, neque tem-
pus, sed quod fuerunt omnia ab æterno.

2. Item, quod quoddam mobile fuit ab æterno:
cum motus & tempus fuerint ab æterno, & non
possint esse sine mobili: hæc patet ex viii. Phy-
sicorum.

3. Item, quod mundus non incepit, sed quod
fuit ab æterno, & erit in æternum.

4. Item, quod cælum non fuit genitum neque
factum, sed ingenitum & æternum: hoc patet i.
cæli & mundi.

5. Item, quod generatio & corruptio non ince-
perunt esse, neque desinent esse. hoc patet ex i.
de Generatione.

6. Item, quod sol ab æterno plantas & anima-
lia generauit, & in æternum etiam generabit.

7. Item, quod Deus non posset alium mundum
facere; quia quicquid fit ex præiacente materia
fit: iste autem mundus constat ex tota sua ma-
teria.

8. Item, quod nihil noui potest a Deo imme-
diatè procedere, quia nihil potest fieri sine dispo-
sitione præuia, & motu præcedente: Deus au-
tem immobilis perseuerat.

9. Item, quod resurrectio mortuorum est impos-
sibilis: quia mortuum non potest redire viuum,
nec etiam per multa media: & si redit, non re-
dit idem numero. hoc patet ex i. de Anima, &
viii. Metaphy.

10. Item, quod vbi modo est mare, aliquando
fuit sic cum; & econuerso, propter motus tempo-
ris æternitatem. hoc patet ex i. Meteororum.

11. Item, quod non fuit dare primum homi-
nem neque primam pluuiam, & sic de alijs: vbi
prius.

12. Item, quod tot sunt Angeli, & non plures,
quot sunt orbis, quos dicit esse quinquaginta, vel
quadraginta. Et tamen de Angelis dixit Daniel,
quod millia millium ministrabant ei.

13. Item, quod cælum est animatum anima in-
tellectiua.